

Lietuvos edukologijos universiteto kūno kultūros pirmo kurso studentų studijų pasirinkimo motyvai

*Doc. dr. Gintautė Žibėnienė¹, dr. Izabela Savickienė², doc. dr. Stasė Ustilaitė³
Mykolo Romerio universitetas¹, Kauno technologijos universitetas²,
Lietuvos edukologijos universitetas³*

Santrauka

Tyrimų apie studentų studijų pasirinkimo motyvus Lietuvoje nėra gausu. Tyrimo objektas – Lietuvos edukologijos universiteto (toliau – LEU) kūno kultūros pirmo kurso studentų studijų pasirinkimo motyvai. Tyrimo tikslas – atskleisti LEU kūno kultūros pirmo kurso studentų studijų pasirinkimo motyvus. Tyrimas atliktas LEU 2012 ir 2013 m., jame dalyvavo 133 pirmakursiai: 2012 m. – 71 pirmakursis (iš 116), 2013 m. – 62 (iš 96). Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, anketinė apklausa. Gautų duomenų analizė atlikta naudojant duomenų apdorojimo ir analizės programos SPSS 22.0 versiją, pritaikytą „Windows“ operacinei sistemai, naudota aprašomoji statistika.

Atskleista, kad pirmo kurso kūno kultūros studentai, būsimi kūno kultūros mokytojai, renkasi tą studijų programą, kur, jų manymu, yra kokybiškos studijos. Motyvai, pagal kuriuos studentai renkasi kūno kultūros studijas LEU, išvardyti nuo svarbiausio iki mažiausiai svarbaus šiuo eiliškumu: 1) kokybiškos studijos pagal pasirinktą specialybę; 2) nebrangios studijos; 3) paklausi specialybė; 4) studijos prestižinėje mokslo įstaigoje; 5) studijos toje pačioje vietoje, kurioje gyvena; 6) lengva įstoti. Tyrimo rezultatai rodo atsakingą kūno kultūros studentų pasirinkimą, išryškėja nusistatymas studijuoti ne siekiant bet kokio aukštojo mokslo diplomo, o būtent kokybiškų studijų pagal pasirinktą studijų programą. Paaiškėjo, kad dažniausiai kūno kultūros studentai rinkosi aukštąją mokyklą atsižvelgdami į joje dirbančių žmogiškųjų išteklių (dėstytojų) profesionalumą, nes prioritetą teikė joje dirbantiems dėstytojams.

Raktažodžiai: kūno kultūros studentai, kokybiškos studijos, studijų pasirinkimo motyvai.

Įvadas

Aukštojo mokslo visuotinio plitimo kontekste daug asmenų Lietuvoje renkasi studijas aukštojoje mokykloje. Tačiau kokie pasirinkimo motyvai* renkantis studijas – studijų programą ir aukštąją mokyklą? Ar būsimi studentai tikslingai renkasi studijas? Ratkevičienė (2005) atskleidė, kad beveik kas antram studentui studijuoti aukštojoje mokykloje nepatinka (43,8 % – nepatinka, 2,3 % – visai nepatinka). Tyrimų apie studentų studijavimo motyvus Lietuvoje nėra gausu (Leonavičius, 1996; Levickaitė, 2011; Rodzevičiūtė, 2008; Žibėnienė, Dudaitė, 2012; Žygaitienė, Pošiūnaitė, 2013, ir kt.), ypač stinga tyrimų, kurie atskleistų, kokie studentų studijų pasirinkimo motyvai ir kas svarbu kūno kultūros studentams renkantis studijų programą ir aukštąją mokyklą. Tamulaitienė, Lukavičienė (2009) tyrė studentų sportinės veiklos tikslų ir apsisprendimo motyvų tipus, sportinės veiklos trukmę ir kryptingumą

* Remiantis Lietuvių kalbos žodynu, motyvus – kokio nors veiksmo, veikimo skatinamoji priežastis, pagrindas.

ma, motyvus, darančius įtaką sporto šakos ir kūno kultūros studijų pasirinkimui. Motiejūnas (1998), Valantinienė, Eidukaitienė (2007) analizavo, kokie veiksniai skatina stoti į Lietuvos kūno kultūros institutą, kas lemia sporto vadybininkų profesinės karjeros pasirinkimą.

Dadelo (2013), analizuodamas kūno kultūros ir sporto mokslo plėtros aktualumą tarpdalykinių komunikacijų kontekste, pabrėžia kūno kultūros mokslui svarbų ir būdingą harmonijos bruožą. Mokslininkas (2013, p. 59) pastebi, kad „vykstant esminiams visuomenės pokyčiams ir įsibėgėjus globalizacijos bei modernizacijos procesams, tradicinės visuomenės sveikatos, kūno kultūros, sporto, sveikatinimo priemonių, kaip gyvensenos dalies, sąvokos ir nuostatos traukiasi į praeitį“.

Remiantis sporto mokslo turiniu, kūno kultūros ugdymo tikslais, būsimi kūno kultūros mokytojai turėtų tikslingai rinktis kokybiškas studijas ir kokybiškai dirbančią aukštąją mokyklą, o ne tą, kur len-

gva įstoti ar kur nemokamai galima studijuoti ar pan. Kyla klausimas, ar taip iš tiesų yra, kas svarbu kūno kultūros studentams renkantis studijas? Ar būsimiems kūno kultūros mokytojams svarbu kokybiškos studijos? Šis požiūris publikuotuose moksliniuose tyrimuose yra menkai atskleistas, juose labiau nagrinėjama, kaip studentai vertina studijų kokybę. Bobrova, Grajauskas, Norkus (2010) analizavo ir pristatė kūno kultūros studentų požiūrį į studijų kokybę, taip pat Bobrova, Grajauskas, Alūzas (2012) tyrė kūno kultūros studentų požiūrį į dėstymo kokybę, Šeščilienė, Rastauskienė (2008) analizavo Lietuvos kūno kultūros akademijos pirmosios pakopos studentų požiūrį į dėstymo kokybę, atskleidė, kaip studentai vertina studijų procesą, dėstymo kokybę, studijų tikslus, rezultatų pasiekimus ir pan. Tačiau šie tyrimai neatskleidžia kūno kultūros studentų motyvų renkantis studijas.

Todėl keliama **problema**, kad nepakankamai aišku, kokie studijų pasirinkimo motyvai, kas svarbu kūno kultūros studentams, kaip būsimiems kūno kultūros mokytojams, renkantis studijų programą, aukštąją mokyklą; nėra aišku, ar tai motyvuotas pasirinkimas siekiant kokybiškų studijų, ar tiesiog siekis studijuoti aukštojoje mokykloje. Šis požiūris ypač svarbus, nes tai sietina su būsimų kūno kultūros mokytojų tolesne karjera, požiūriu į darbą. **Tikslas** – atskleisti Lietuvos edukologijos universiteto kūno kultūros pirmo kurso studentų studijų pasirinkimo motyvus.

Tyrimo metodai ir metodologija

Tyrimo objektas – Lietuvos edukologijos universiteto (toliau – LEU) kūno kultūros pirmo kurso studentų studijų pasirinkimo motyvai. Iškelti šie **uždaviniai**: 1) įvardyti motyvų, kurie lėmė kūno kultūros studijų pasirinkimą LEU, svarbą; 2) atskleisti pirmakursių požiūrį į kokybiškoms aukštosioms mokykloms būdingas savybes, darant prielaidą, kad toks požiūris turi įtakos renkantis studijas aukštojoje mokykloje. Sprendžiant pirmą empirinio tyrimo uždavinį, buvo pasiūlyta studentams išvardyti pagal svarbą studijų pasirinkimo motyvus: a) nebrangios studijos; b) studijos toje pačioje vietovėje, kurioje gyvena; c) studijos prestižinėje mokslo įstaigoje; d) kokybiškos studijos pagal pasirinktą specialybę; e) paklausi specialybė; f) lengva įstoti. Motyvų sąrašas sudarytas G. Žibėnienės, remiantis nuo 2011 m. vykdomais studijų tyrimais universitetuose. Studijų pasirinkimo motyvų svarbumą respondentų paprašyta įvertinti pagal rangų skalę, pažymint motyvus nuo 1 iki 6, kai 1 atitinka didžiausią svarbumą, o 6 – mažiausią. Anketos modelio, kai studentai ne

įrašo savus studijų pasirinkimo motyvus, o renkasi iš siūlomo sąrašo, pasirinkimą lėmė ir tyrėjos Levickaitės (2011) pastebėjimas, kad studentams sunku patiems aiškiai įvardyti studijų pasirinkimo motyvus, nors autorė taip pat daro išvadą, kad studentų pasirinkimo motyvų sąrašas yra sunkiai apibrėžiamas. Sprendžiant antrą empirinio tyrimo uždavinį, respondentai savo požiūrį į aukštųjų mokyklų kokybiškumą atskleidė įvertindami pateiktus požymius pagal 5 balų Likerto skalę – nuo visiškai nesutinku iki visiškai sutinku. Aukštosios mokyklos įvertinimo požymiai, kurios turėjo pasirinkti studentai, sudaryti remiantis E. G. Bogue ir K. B. Hall (cit. iš Valiukevičiūtė, Mikutavičienė, 2007) išskirtomis kokybiškas švietimo paslaugas teikiančių aukštųjų mokyklų savybėmis: tik didelius mokesčius už studijas imančios švietimo įstaigos yra kokybiškos; tik didelės, įvairias studijų programas įgyvendinančios švietimo įstaigos yra kokybiškos; tik visuomenės pripažintos (turinčios gerą vardą) švietimo įstaigos yra kokybiškos; tik valstybės pripažintos švietimo įstaigos yra kokybiškos; tik kelios švietimo įstaigos Lietuvoje yra kokybiškos; tik puikius materialiuosius išteklius turinčios švietimo įstaigos yra kokybiškos; tik puikius žmoniškuosius išteklius turinčios (garsūs mokslininkai, puikūs dėstytojai ir pan.) švietimo įstaigos yra kokybiškos.

Tyrimas atliktas 2012 ir 2013 m., jame dalyvavo 133 pirmakursiai: 2012 m. – 71 pirmakursis (iš 116 įstojuusių studentų), 2013 m. – 62 (iš 96). Apklaustųjų skaičius leidžia daryti apibendrinimus apie visą aukštosios mokyklos populiaciją, nes pasikliaujant moksliniuose darbuose įprastu 95 % patikimumu pakankama imtis – 54 studentai 2012 m. ir 49 studentai 2013 m. Pirmakursiai tikslingai pasirinkti respondentai dėl to, kad jie gali patikimai nurodyti studijų pasirinkimo motyvus, lyginant su vyresnių kursų studentais. Tyrime dalyvavo 69 pirmakursiai, mokantys už studijas, ir 64 – nemokantys už jas.

Gautų duomenų analizė atlikta naudojant duomenų apdorojimo ir analizės programos SPSS 22.0 versiją, pritaikytą „Windows“ operacinei sistemai. Naudota aprašomoji statistika: atliktas dažnių skaičiavimas, duomenis pateikiant procentais; nustatyta moda (Mo), įvardijant dažniausiai pasikartojančias kintamųjų reikšmes, ir mediana (Me), nuskaitant vidurines atsakymų reikšmes. Taip pat taikytos porinių dažnių lentelės, susiejant studijų pasirinkimo motyvus ir požiūrį į kokybiškoms aukštosioms mokykloms būdingas savybes su skirtingų metų ir (ne)mokančių už studijas pirmakursių atsakymais.

Dviem nepriklausomoms imtims palyginti taikytas neparametrinis Mano-Vitnio (angl. Mann-Whitney) kriterijus, remiantis statistinio reikšmingumo lygmeniu 0,05 (t. y. $p \leq 0,05$).

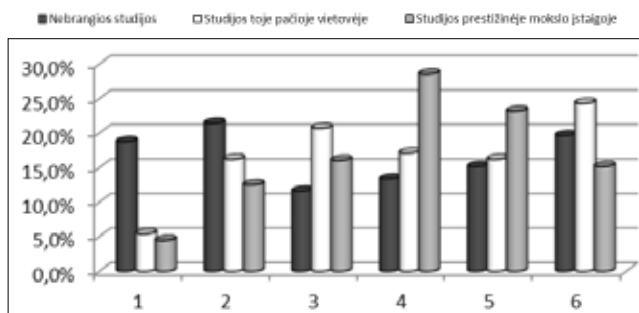
Tyrimo etika: respondentai apklausti laikantis bendrųjų metodinių nurodymų ir pagrindinių apklausos, savanoriško dalyvavimo principų, parinktas dalyviams patogus laikas, o dalyvauti apklausoje buvo galima universitete raštu atsakant į anketos klausimus.

Tyrimo rezultatai

Studijų pasirinkimo motyvų svarbumas. Atliekant tyrimą aiškintasi, koks kūno kultūros studentų požiūris pagal svarbumą į išvardytus šešis studijų pasirinkimo motyvus: a) nebrangios studijos; b) studijos toje pačioje vietovėje, kurioje gyvena; c) studijos prestižinėje mokslo įstaigoje; d) kokybiškos studijos pagal pasirinktą specialybę; e) paklausios specialybės; f) lengva įstoti.

Motyvo „nebrangios studijos“ dažniausiai pasikartojanti reikšmė yra gana aukšta – $Mo = 2$, tačiau mediana nurodo mažesnę svarbą – $Me = 3$, o daugelis respondentų atsakymų pasiskirsto gana tolygiai. Pavyzdžiui, 18,8 % apklaustųjų nurodo, kad tai svarbiausias motyvas, 21,4 % šį motyvą laiko antru pagal svarbumą, mažiausiai svarbiu motyvu jį įvardija 19,6 % apklaustųjų ir antru pagal mažiausią svarbumą – 15,2 % (žr. 1 pav.). Tai rodo, kad nebrangios studijos traktuojamos tik kaip vidutiniškai svarbus motyvas renkantis studijas.

Motyvas „studijos toje pačioje vietovėje, kurioje gyvena“ pasižymi žemais įvertinimais rangų skalėje: $Mo = 6$, kai $Me = 4$. Ketvirtadalis apklaustųjų (24,3 %) šį motyvą nurodo mažiausiai svarbiu, vienoda dalis respondentų (po 16,2 %) jį laiko antru pagal didžiausią ir mažiausią svarbumą (žr. 1 pav.). Tai reiškia, kad šis motyvas studijų pasirinkimui neturi didelės svarbos.

1 pav. Studijų pasirinkimo motyvų „nebrangios studijos“, „studijos toje pačioje vietovėje, kurioje gyvena“ ir „studijos prestižinėje mokslo įstaigoje“ svarba pirmakursiams (kai 1 – svarbiausia, o 6 – mažiausiai svarbu)

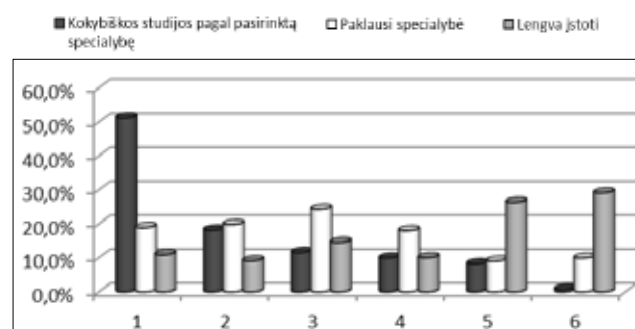
Studijų prestižinėje mokslo įstaigoje motyvui būdingos tapačios modos ir medianos reikšmės: $Mo = 4$ ir $Me = 4$. Daugiausia apklaustųjų (28,6 %) nurodė, kad prestižinė įstaiga – tik ketvirtas pagal svarbumą studijų pasirinkimo motyvas, šiek tiek mažiau respondentų (23,2 %) pareiškė, kad tai dar mažiau svarbu, ir tik 4,5 % apklaustųjų šį motyvą laikė svarbiausiu (žr. 1 pav.). Respondentų atsakymai rodo mažesnę nei vidutinę šio motyvo svarbumą.

Motyvas „kokybiškos studijos pagal pasirinktą specialybę“ išsiskiria aukščiausiomis modos ir medianos reikšmėmis: $Mo = 1$ ir $Me = 1$. Daugiau negu pusė apklaustųjų (51,2 %) pažymėjo šį motyvą kaip svarbiausią, 18,2 % – antru pagal svarbumą renkant studijas (žr. 2 pav.). Tik 0,8% respondentų jį laikė mažiausiai svarbiu ir 8,3 % – antru pagal mažiausią svarbumą. Šie duomenys rodo išskirtinį motyvo svarbumą respondentams.

Paklausios specialybės nurodyta kaip vidutiniškai svarbus motyvas, nes $Mo = 3$ ir $Me = 3$. Didžioji dalis apklaustųjų šio motyvo svarbumą įvertino nuo 1 iki 3: 18,9 % respondentų nurodė jį svarbiausiu motyvu, 19,8 % – antru pagal svarbumą ir 24,3 % – trečiu pagal svarbumą (žr. 2 pav.).

Motyvas „lengva įstoti“ pasižymi žemomis modos ir medianos reikšmėmis – $Mo = 6$ ir $Me = 5$. Daugelis apklaustųjų šį motyvą laiko nesvarbiu: 29,1 % apklaustųjų pirmakursių jis yra mažiausiai svarbus, 26,4 % – antras pagal mažiausią svarbumą ir tik 10,9 % apklaustųjų jis yra svarbiausias motyvas (žr. 2 pav.). Tai reiškia, kad įstojimo lengvumas visiškai nesvarbus būsimiems studentams renkantis studijų programą.

Atliekant porinių dažnių lentelių analizę, beveik visais atvejais išryškėja nedideli skirtumai tarp 2012 ir 2013 m. pirmakursių bei mokančių ir nemokančių už studijas studentų atsakymų apie studijų pasirinkimo motyvus. Tais atvejais pagal Mano-Vitnio kriterijų skirtumai nėra statistiškai reikšmingi ($p > 0,05$).

2 pav. Studijų pasirinkimo motyvų „kokybiškos studijos pagal pasirinktą specialybę“, „paklausios specialybės“ ir „lengva įstoti“ svarba pirmakursiams (kai 1 – svarbiausia, o 6 – mažiausiai svarbu)

Tik vienu atveju išryškėja akivaizdūs skirtumai tarp mokančių ir nemokančių už studijas pirmakursių atsakymų: gerokai didesnė dalis už studijas nemokančių apklaustųjų (63,8 %) nurodė kokybiškas studijas kaip svarbiausią motyvą, o tokį patį svarbumą motyvui suteikė tik 39,7 % mokančių už studijas pirmakursių. Mano-Vitnio kriterijus nurodo, kad atsakymų skirtumas yra statistiškai reikšmingas: $p = 0,006 < 0,05$.

Požiūris į kokybiškoms aukštosioms mokykloms būdingas savybes. Tiriant pirmakursių požiūrį į kokybiškoms aukštosioms mokykloms (AM) būdingas savybes, aiškintasi, kokia Mo ir Me žymi apklaustųjų sutikimą su kokybiškumą nusakančiais teiginiais. Teiginio „tik didelius mokesčius už studijas imančios AM yra kokybiškos“ tiek dažniausiai pasikartojanti (Mo), tiek vidurinė (Me) atsakymų reikšmė – „visiškai nesutinku“. Taip šį teiginį įvertino 50,4 % apklaustųjų, 21,8 % nurodė, kad iš dalies nesutinka, ir tik 3,0 % respondentų visiškai sutiko su šiuo teiginiu (žr. 3 pav.). Tai reiškia, kad, respondentų nuomone, dideli mokesčiai už studijas nerodo aukštosios mokyklos kokybiškumo.

Didelės, įvairias studijų programas įgyvendinančios aukštosios mokyklos, apklaustųjų nuomone, gali būti ir kokybiškos, ir nekokybiškos – Mo ir Me žymi atsakymą „nei sutinku, nei nesutinku“, siejant studijų programų įvairovę su kokybiškumu. Tokį atsakymų variantą pasirinko 31,1 % respondentų, panaši jų dalis (29,6 %) iš dalies sutiko su teiginiu ir šiek tiek mažiau apklaustųjų (20,5 %) iš dalies nesutiko (žr. 3 pav.). Dažnių procentinė išraiška patvirtina, kad, pirmakursių nuomone, studijų programų įvairovė nebūtinai atskleidžia aukštosios mokyklos kokybiškumą.

Teiginio „tik visuomenės pripažintos AM yra kokybiškos“ Mo – iš dalies sutinku, o Me – nei sutinku, nei nesutinku, tokius atsakymus pasirinko atitin-

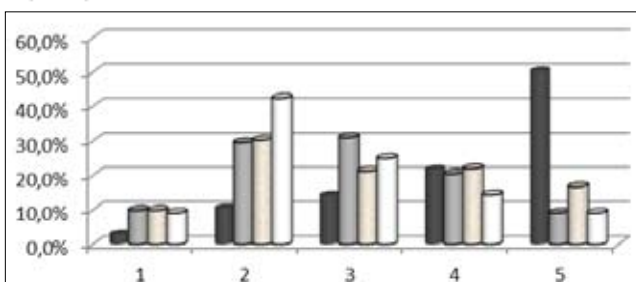
kamai 30,3 % ir 21,2 % respondentų, o mažiausiai apklaustųjų (9,9 %) visiškai pritarė šiam teiginiui (žr. 3 pav.). Tai rodo, kad, respondentų nuomone, visuomenės pripažinimas nereiškia, kad aukštojo mokslo įstaigos yra kokybiškos.

Panašaus teiginio „tik valstybės pripažintos AM yra kokybiškos“ Mo ir Me sutampa ir žymi atsakymą „iš dalies sutinku“. Ryški didžioji dalis respondentų (42,4 %) pasirinko šį atsakymą, beveik per pusę mažiau (25,0 %) nurodė, kad nei sutinka, nei nesutinka, 14,4 % pažymėjo dalinį nesutikimą ir dar mažiau apklaustųjų (9,1 %) – visišką sutikimą arba nesutikimą (žr. 3 pav.). Tai atskleidžia, kad apklaustieji linkę sieti valstybės pripažintas aukštąsias mokyklas su jų kokybiškumu.

Teiginiai „tik kelios AM Lietuvoje yra kokybiškos“ ir „tik puikius materialiuosius išteklius turinčios AM yra kokybiškos“ pasižymi tapačia Mo ir Me – nei sutinku, nei nesutinku. Teiginiui apie kelias kokybiškas aukštąsias mokyklas vidurinį atsakymą pasirinko 29,0 % apklaustųjų, o kiti atsakymai pasiskirstė labai panašiai: vienoda dalis (19,1 %) nurodė, kad iš dalies sutinka ir visiškai nesutinka, 16,0 % – visiškai sutinka, o 16,8 % – iš dalies nesutinka (žr. 4 pav.). Svarstydami apie materialiuosius išteklius ir kokybiškumą, daugiausia respondentų nurodė, kad nei sutinka, nei nesutinka (28,2 %), panaši dalis (26,7 %) – iš dalies sutinka ir šiek tiek mažiau apklaustųjų (23,7 %) – iš dalies nesutinka (žr. 4 pav.). Tai rodo, kad, respondentų nuomone, nebūtinai tik kelios aukštosios mokyklos Lietuvoje arba tik turinčios puikius materialiuosius išteklius yra kokybiškos.

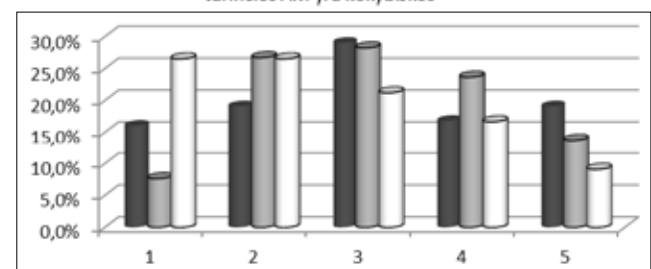
Teiginys apie žmogiškuosius išteklius ir kokybiškumą išsiskiria aukščiausia Mo (visiškai sutinku) ir viena reikšme mažesne Me (iš dalies sutinku). Vienoda dalis apklaustųjų (26,5 %) nurodė minėtus atsakymus, šiek tiek mažiau (21,2 %) – nei sutinka,

■ Didelius mokesčius imančios AM yra kokybiškos
 ■ Visuomenės pripažintos AM yra kokybiškos
 ■ Įvairias st. programas teikiančios AM yra kokybiškos
 ■ Valstybės pripažintos AM yra kokybiškos

3 pav. Respondentų požiūris į didelius mokesčius imančias, įvairias studijų programas įgyvendinančias, visuomenės ir valstybės pripažintas AM (kai 1 – visiškai sutinku, o 5 – visiškai nesutinku)

■ Tik kelios AM Lietuvoje yra kokybiškos
 ■ Puikius materialiuosius išteklius turinčios AM yra kokybiškos
 ■ Puikius žmogiškuosius išteklius turinčios AM yra kokybiškos

4 pav. Respondentų požiūris į kelias AM kokybiškumą, puikius materialiuosius ir žmogiškuosius išteklius turinčias AM (kai 1 – visiškai sutinku, o 5 – visiškai nesutinku)

nei nesutinka ir dar mažiau – nesutinka (žr. 4 pav.). Iš to matyti, kad, respondentų nuomone, puikius žmogiškuosius išteklius turinčios aukštosios mokyklos yra kokybiškos.

Porinių dažnių lentelių analizė beveik visais atvejais atskleidžia nedidelius skirtumus tarp 2012 ir 2013 m. pirmakursių bei mokančių ir nemokančių už studijas studentų atsakymų apie aukštųjų mokyklų kokybiškumą. Tais atvejais pagal Mano-Vitnio kriterijų skirtumai nėra statistiškai reikšmingi ($p > 0,05$). Tik vienu atveju yra aiškesni skirtumai tarp 2012 ir 2013 m. pirmakursių atsakymų: su teiginiu, kad tik valstybės pripažintos aukštosios mokyklos yra kokybiškos, iš dalies sutiko didesnė dalis (49,3 %) 2012 m. pirmakursių ir mažesnė dalis (34,4 %) 2013 m. pirmakursių. Mano-Vitnio kriterijus nurodo, kad atsakymų skirtumas yra statistiškai reikšmingas: $p = 0,028 < 0,05$.

Tyrimo rezultatų aptarimas

Pirmo kurso kūno kultūros studentams renkantis studijų programą ypač svarbu, kad būtų „kokybiškos studijos pagal pasirinktą specialybę“, taip pat kas antras studentas (51,2 %) pažymėjo šį motyvą kaip svarbiausią, o beveik kas penktas (18,2 %) – antru pagal svarbumą renkantis studijas. Šie mūsų gauti rezultatai siejasi su Bobrovos (2012) tyrimo, kuriame analizuotos kūno kultūros ir sporto studijų programų studentų vertybinės orientacijos, atskleista, kaip studentams svarbus išsilavinimas („išsilavinimas traktuojamas kaip svarbi investicija į profesinio gyvenimo vertybes, karjeros siekius, aukšto statuso įgijimą“, p. 100), rezultatais.

Kūno kultūros pirmo kurso studentų tyrimo rezultatai panašūs į Mykolo Romerio universiteto (MRU) pirmo kurso studentų (socialinės pedagogikos ir socialinio darbo) studijų pasirinkimo motyvus, kai net du trečdaliai studentų (67,3 %) pažymėjo, kad renkantis studijas jiems svarbiausias pasirinkimo motyvas buvo būtent kokybiškos studijos (Žibėnienė, Dudaitė, 2012). Skiriasi tuo, kad MRU studentams paklausi specialybė taip pat buvo labai svarbi (antroji pozicija pagal svarbą), o kūno kultūros studentai paklausią specialybę nurodė kaip vidutiniškai svarbų motyvą ($M_o = 3$ ir $M_e = 3$). Lyginant mūsų tirtų kūno kultūros studentų pasirinkimo motyvus su 2008 m. atliktu Rodzevičiūtės to paties universiteto (LEU) studentų studijų pasirinkimo motyvų tyrimu, matyti skirtumai, kurie atskleidžia studentų sąmoningumo kaitą teigiama linkme. Rodzevičiūtės (2008) duomenimis, daugiau nei pusei

LEU studentų (65,8 %) buvo tiesiog svarbu studijuoti aukštojoje mokykloje. Motiejūnas (1998) taip pat teigia, kad dažniausi studentų studijų pasirinkimo motyvai – aukštojo mokslo diplomai, galimybė studijuoti aukštojoje mokykloje. Vilniaus Gedimino technikos universiteto (VGTU) pirmo kurso studentai, remiantis Levickaitės (2011) tyrimo duomenimis, dažniausiai rinkosi studijų programą todėl, kad ji įdomi, antroje vietoje – perspektyvi, taip pat nurodytos įvairios kitos pasirinkimo priežastys: „patarė artimieji“, „patarė draugai“ (p. 62).

Šio straipsnio autorių tyrimas atskleidžia, kad kūno kultūros studentų svarbiausias motyvas renkantis studijas yra jų kokybiškumas. Tai svarbus dalykas, nes kyla klausimas, ar būtų geras kūno kultūros mokytojas, jei būtų studijas rinkęsis tik siekdamas aukštojo mokslo diplomo, remdamasis kitų patirtimi, patarimais ar žiūrėdamas tik į studijų perspektyvumą. Taip pat reikia pažymėti, kad LEU kūno kultūros studentų studijų motyvai skiriasi nuo kitų LEU studijų programų studentų. Žygaitienė ir Pošiūnaitė (2013) teigia, kad 2010 ir 2011 m. renkantis pedagoginės krypties studijas svarbiausia buvo noras gauti aukštojo mokslo diplomą, galimybė gauti geriau mokamą darbą ir pan. Taip pat nustatyta, kad LEU studentams „2002 m. daugiausia reikšmės turėjo išoriniai motyvai: gauti aukštojo mokslo diplomą, noras pagerinti materialinę padėtį ir socialinį įvaizdį. Panašūs motyvai nurodyti ir 2010 m., kai daugiausia reikšmės turėjo noras gauti aukštojo mokslo diplomą“ (p. 32).

Iš mūsų tyrimo duomenų matyti, kad kūno kultūros studentai, rinkdamiesi aukštąją mokyklą, prioritetą teikė joje dirbantiems dėstytojams. Respondentų nuomone, puikius žmogiškuosius išteklius turinčios aukštosios mokyklos yra kokybiškos, nes teiginys apie žmogiškuosius išteklius ir kokybiškumą (visiškai sutinku) išsiskiria aukščiausia M_o . Galima daryti prielaidą, kad studentai sieja dėstytoją su kokybiškomis studijomis, kokybiškai veikiančia aukštąja mokykla kaip galimybe tapti kompetentingu specialistu. Kito kūno kultūros studentų tyrimo, kuris sietusi su šiais pastebėjimais, nepavyko rasti, tačiau Šeščilienė ir Rastauskienė (2008), analizuodamos Lietuvos kūno kultūros akademijos studentų požiūrį į dėstytojų kokybę, pažymėjo svarbą rengti kompetentingus specialistus. MRU pirmo kurso (socialinės pedagogikos ir socialinio darbo) studentai taip pat panašiai nurodo, kad labiausiai su kokybiškai veikiančia aukštąja mokykla gali būti siejamos įstaigos, turinčios puikius žmogiškuosius išteklius,

t. y. garsius mokslininkus, puikius dėstytojus ir pan. (67,2 %) (Žibėnienė, Dudaitė, 2012). Kita vertus, kūno kultūros studentams, kitaip nei MRU studentams (jiems tai antroji pozicija pagal svarbą), valstybės pripažintos švietimo įstaigos neatrodo labai susijusios su kokybiškomis studijomis. Šeščiilienė ir Rastauskienė (2008) nustatė tris svarbiausius išorinius studentų motyvus renkantis kūno kultūros studijas: netoli gyvenamosios vietos, sporto kolektyvas ir institucijos prestižas. O iš šiame straipsnyje skelbiamų tyrimo rezultatai matyti, kad kūno kultūros studentai, nors galėjo rinktis „tik visuomenės pripažintos (turinčios gerą vardą) švietimo įstaigos yra kokybiškos“, „tik valstybės pripažintos švietimo įstaigos yra kokybiškos“, aukštosios mokyklos kokybiškumą sieja su joje dirbančiais dėstytojais, žmoniškųjų išteklių (dėstytojų) profesionalumu. Atsižvelgiant į mūsų nustatytus kūno kultūros pirmo kurso studentų studijų ir aukštosios mokyklos pasirinkimo motyvus, galima daryti prielaidą, kad šie studentai kryptingai renkasi studijas. Tai siejasi ir su Šeščiilienės bei Rastauskienės (2008) pastebėjimu, kad „kūno kultūros ir sporto pedagogikos studentų sportinės veiklos tikslai ir apsisprendimas šiai veiklai yra motyvuoti, o motyvai ilgalaikiai, stabilūs ir kryptingi“ (p. 101).

Išvados

1. Tiriant paaiškėjo, kad pirmo kurso kūno kultūros studentai, būsimi kūno kultūros mokytojai, renkasi tą studijų programą, kur, jų manymu, yra kokybiškos studijos. Motyvus, turinčius įtakos kūno kultūros studijų pasirinkimui LEU, galima išvardyti nuo svarbiausio iki mažiausiai svarbaus šia tvarka: 1) kokybiškos studijos pagal pasirinktą specialybę; 2) nebrangios studijos; 3) paklausi specialybė; 4) studijos prestižinėje mokslo įstaigoje; 5) studijos toje pačioje vietovėje, kurioje gyvena; 6) lengva įstoti. Tyrimo rezultatai atskleidžia atsakingą kūno kultūros studentų pasirinkimą ir motyvaciją studijuoti ne siekiant bet kokio aukštojo mokslo, o būtent kokybiškų studijų pagal pasirinktą studijų programą.

2. Darant prielaidą, kad požiūris į kokybiškoms aukštosioms mokykloms būdingas savybes gali turėti įtakos studijų pasirinkimui, nustatyta, kuriems teiginiams, apibūdinantiems kokybiškumą, respondentai pritaria ir kuriems prieštarauja. Atskleista, kad daugiausia kūno kultūros studentai rinkosi aukštąją mokyklą atsižvelgdami į joje dirbančių žmoniškųjų išteklių (dėstytojų) profesionalumą, nes prioritetą teikė joje dirbantiems dėstytojams. Apklaustieji visiškai nesutinka, kad tik didelius mokesčius už studijas imančios aukštosios mokyklos yra kokybiškos, todėl daroma prielaida, kad taip apibūdinamos aukštosios mokyklos neturėtų įtakos studijų pasirinkimui.

3. Daugeliu atveju mokančių ir nemokančių už studijas pirmo kurso kūno kultūros studentų atsakymų skirtumai nėra statistiškai reikšmingi.

LITERATŪRA

1. Bobrova, L., Grajauskas, L., Alūzas, R. (2012). Mokymo ir mokymosi kokybės įžvalgos: universitetinių kūno kultūros studijų programos studentų vertinimo kontekstas. *Studies in Modern Society*, 3, 30–37.
2. Bobrova, L., Grajauskas, L., Norkus, S. (2010). Kūno kultūros specialybės universitetinių studijų kokybės vertinimas: studentų nuomonė. *Mokytojų ugdymas*, 15(2), 162–176.
3. Bobrova, L. (2012). Kūno kultūros ir sporto studijų programų studentų vertybinių orientacijų sistemos raiška pagrindinėse gyvenimo srityse. *Mokytojų ugdymas*, 18(1), 82–101.
4. Dadelo, S. (2013). Kūno kultūros ir sporto mokslo plėtros aktualumas tarpdalykinių komunikacijų kontekste. *Santalka: Filosofija, Komunikacija*, 21(1), 55–64.
5. Leonavičius, J. (1996). Stojimo į aukštąją mokyklą veiksnių ir motyvų kitimas. *Filosofija. Sociologija*, 3(18), 18–25.
6. Levickaitė, R. (2011). Studijų pasirinkimo motyvai – unikalių studijų programos ir jų viešinimas (Vilniaus Gedimino technikos universiteto tyrimas). *Santalka: Filologija, Edukologija*, 19(1), 59–66.
7. Motiejūnas, F. (1998). Skatinamosios priežastys stoti į Lietuvos kūno kultūros institutą. Iš: *Stojimo į aukštąją mokyklą veiksniai ir motyvai* (pp. 156–176). Kaunas.
8. Ratkevičienė, V. (2005). Akademinio jaunimo požiūris į studijas ir gyvenimo sąlygas. *Pedagogika*, 76, 73–78.
9. Rodzevičiūtė, E. (2008). Pedagogų profesijos pasirinkimo motyvacija ir jos kaita pedagoginių studijų metu. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 15, 74–85.
10. Šeščiilienė, I. M., Rastauskienė, G. J. (2008). Lietuvos kūno kultūros akademijos pirmosios pakopos studentų požiūrio į dėstymo kokybę tyrimas. Iš: *Švietimo kokybės gerinimas: problemos ir perspektyvos* (konferencijos straipsniai) (pp. 17–28). Kaunas.
11. Tamulaitienė, R., Lukavičienė, V. (2009). Kūno kultūros specialybės studentų sportinės veiklos motyvacija: refleksijų analizė. *Mokytojų ugdymas*, 12(1), 85–102.
12. Valantienė, I., Eidukaitienė, L. (2007). Sporto vadybininkų profesinės karjeros pasirinkimą lemiantys veiksniai ir asmenybės savybės. *Ugdymas. Kūno kultūra. Sportas*, 4, 94–102.
13. Valiukevičiūtė, A., Mikutavičienė, I. (2007). Švietimo organizacijų kokybės vadyba. Kaunas: VDU.
14. Žibėnienė, G., Dudaitė, J. (2012). Studijų kokybės samprata: pirmojo kurso studentų požiūris. *Socialinės inovacijos globaliai plėtrai*, 1(1), 1098–1111.
15. Žygaitienė, B., Pošiūnaitė, K. (2013). Stojimo į Lietuvos edukologijos universitetą motyvai ir jų kaita (lyginamasis tyrimas). *Pedagogika*, 110, 27–34.

THE MOTIVES FOR CHOOSING STUDIES OF FIRST YEAR STUDENTS AT LITHUANIAN UNIVERSITY OF EDUCATIONAL SCIENCES

Assoc. Prof. Dr. Gintautė Žibėnienė¹, Dr. Izabela Savickienė², Assoc. Prof. Dr. Stasė Ustilaitė³
Mykolas Romeris University¹, Kaunas Technology University², Lithuanian University of Educational Sciences³

SUMMARY

The research regarding the motives of students why they choose their particular studies is scarce, especially when it comes exactly to the aspect of quality. The object of research: the motives of the first year students of PE at Lithuanian University of Educational Sciences. Hypothesis: the first year students at University of Educational Sciences, future teachers of PE choose that program of studies where, in their opinion, they will acquire quality education. The purpose of the article is to reveal the motives of the first year students of PE studies at University of Educational Sciences regarding the aspect of quality. The research was conducted in 2012 and 2013, and 133 students of the first year of studies participated in it: 71 (out of 116) students of the first year of studies in 2012, and 62 (out of 96) in 2013. The methods of research: the analysis of the scientific literature and a survey conducted using questionnaires. The acquired data was analyzed using SPSS 22.0 version of the program for processing and analyzing data which is suited for the Windows operating system and descriptive statistics was used.

The research revealed that the hypothesis was confirmed: the students of the first year studies of physical education, future PE teachers, choose the program that, in their opinion, will give them a quality education. The motives according to which students choose physical education studies at University of Educational Sciences are ranging from the most important to the least important in the following order: 1) quality studies according to their chosen speciality; 2) inexpensive studies; 3) a marketable speciality; 4) studies at the prestigious educational institution; 5) studies at the same location where you live; 6) it easy to enroll in it. The results of the study show a responsible choice of the students of PE, a motive not to study in order to acquire any higher education degree, but that of quality studies according to the chosen program of studies is highlighted. It was revealed that most of the students of PE chose the institution of higher education taking into account the professionalism of the university teachers working in it, because they show a preference to them.

Keywords: students of the program of the studies of PE, quality studies, the motives for choosing studies.

Stasė Ustilaitė
Lietuvos edukologijos universitetas
Studentų g. 39, LT-08106 Vilnius
El. paštas: stase.ustilaite@leu.lt